

вирівнювання завантаженості готелів і ресторанів, можливість брендингу та просування території через їжу [2].

Сучасний гастрономічний туризм вимагає від закладів HoReCa комплексного підходу до створення унікального досвіду з урахуванням екологічних та стійких практик, що робить їх не лише учасниками, а й провідними інституціями у формуванні гастрономічних маршрутів.

Список використаних джерел:

1. 23rd Annual Restaurant and Food Trends Report. BAUM+WHITEMAN. URL: <https://www.baumwhiteman.com/>
2. Ресторан «Глек. Сучасна київська кухня». URL: <https://glek.choiceqr.com/>
3. Семенюк Л., Рудич А., Бірюкова О. Роль гастрономічного туризму у сталому розвитку готельно-ресторанної справи та підвищенні привабливості регіонів України. *Економіка та суспільство*. 2025. №75. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-56>

Мельник Н.С.
здобувачка вищої освіти

Курепін В.М.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет*

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Теорія сталого розвитку туризму набуває широкого поширення у світовій науковій та практичній спільноті. Стійкий туризм розглядається як така форма туристичної діяльності, що задовольняє сучасні потреби суспільства у відпочинку та пізнанні, водночас не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь задовольняти власних потреби. Його основою є принципи раціонального використання природних ресурсів, дбайливого ставлення до біорізноманіття, збереження довкілля, а також урахування соціокультурних особливостей і традицій

Одним із найяскравіших прикладів реалізації концепції сталого розвитку в туристичній сфері є екологічний туризм. Він практично втілює основні положення цієї теорії, зокрема принцип екологічно збалансованого природокористування, що передбачає використання частини отриманих прибутків для відновлення та охорони природних ресурсів. Об'єктами екологічного туризму можуть бути як природні, так і антропогенні елементи, які мають екологічну, культурну чи освітню цінність [1, с. 49].

З огляду на прагнення України до інтеграції в європейський простір та впровадження загальноєвропейських норм та цінностей, актуальним постає завдання трансформації традиційної, переважно споживчої моделі туризму в

напрямок сталого розвитку. Стійкий (екологічний) туризм не лише сприяє глибшому залученню громадян і відвідувачів до пізнання історії та культури країни, а й виконує важливу функцію екологічної освіти, формуючи свідоме ставлення до природної середовища. Крім того, цей вид діяльності може стати ефективним інструментом економічного зростання для держави та місцевих громад, адже характеризується відносно низькими витратами та високим соціальним ефектом.

Екологічний (сталий) туризм має потенціал стати складовою нової української національної ідеї, здатної об'єднати суспільство навколо спільних цінностей. У її основі лежатиме любов до рідної землі, глибоке знання й поважне ставлення до історії та культурних цінностей [2, с. 98].

Від традиційних форм туризму екологічний туризм відрізняється низкою характерних ознак. Передусім, він орієнтований на природні об'єкти як основні туристичні ресурси, що визначає його зміст та напрямок розвитку. Екотуризм базується на засадах сталого природокористування, передбачає раціональне використання ресурсів та мінімізацію негативного впливу на довкілля. Для нього характерна нижча ресурсо- та енергоємність порівняно з масовим туризмом [3, с. 149], а також активна доля у соціально-економічному розвитку територій, де здійснюється туристична діяльність.

Важливим компонентом екотуризму є екологічна освіта та просвітництво туристів, що сприяє формуванню екологічної свідомості та відповідального ставлення до природи. Крім того, екотуризм передбачає підвищений рівень комфортності та безпеки під час пішохідних маршрутів, що забезпечує гармонійне поєднання комфортних умов відпочинку.

Переваги екологічного туризму давно визнані як у світовій практиці, так і в наукових дослідженнях, що зумовило появу різноманітних критеріїв та підходів до їх оцінювання. В українських реаліях найбільш значущими перевагами екологічного туризму є, передусім, його здатність залучати до економічної та соціальної діяльності раніше не задіяні природні ресурси, що створює додаткові можливості для формування доходів державного та місцевих бюджетів.

Важливою складовою є природоохоронна функція екотуризму, адже він сприяє збереженню існуючих природних територій, які відіграють ключову роль у підтриманні екологічного рівноваги. Крім того, розвиток цього напрямку туризму стимулює розширення природно-заповідного фонду, сприяє раціоналізації землекористування та зниженню антропогенного навантаження на довкілля. Таким чином, екологічний туризм виступає ефективним інструментом гармонізації взаємодії людини та природи [4, с. 149].

Розвиток екологічного туризму створює можливості для консолідації фінансових ресурсів, які спрямовуються на підтримку регіональної економіки, реалізацію природоохоронних заходів, а також на збереження культурної спадщини та традицій місцевих громад. У процесі реалізації екотуристичних проєктів відбувається часте або повне покриття не тільки прямих витрат, пов'язаних із охороною природи та культурних об'єктів, але й компенсуються альтернативні витрати, що виникають внаслідок вилучення певних територій із господарського використання.

Справжній екологічний туризм передбачає отримання економічних вигод, які безпосередньо спрямовуються на охорону природних та культурних цінностей, забезпечуючи таким чином сталий розвиток відповідних територій. Відмінною рисою екотуризму є менша потреба у масштабній туристичній інфраструктурі, зокрема в готелях, ресторанах чи розважальних закладах, у розрахунку на одного відвідувача або на один отримуваний прибуток. Така діяльність характеризується низькою ресурсоемністю та найвищою економічною ефективністю порівняно з традиційними видами туризму, що робить її одним з найперспективніших напрямів розвитку сучасної туристичної галузі.

Екологічний туризм демонструє значну економічну та соціальну ефективність для місцевого населення, оскільки надання послуг з прийому та обслуговування туристів стає додатковим джерелом доходів, особливо у міжсезонний період. Водночас він сприяє вирішенню проблеми зайнятості населення та утриманню молоді в регіонах із обмеженими трудовими ресурсами. Місцеві жителі отримують можливість розвивати традиційні форми господарювання [5, с. 49], зберігати та примножувати культурні традиції та звичаї, при цьому фінансові інвестиції залишаються помірними.

Слід підкреслити, що екологічний туризм стимулює розвиток суміжних видів діяльності в регіоні, зокрема виробництва та реалізації сувенірної продукції, а також налагодження комунікаційних зв'язків. Крім того, він створює додаткові стимули для покращення інфраструктури та підвищення доступності території, зокрема через будівництво доріг та підвищення якості телекомунікаційних послуг. Значним є також збільшення інвестиційної активності внаслідок активної рекламної підтримки регіону. В результаті виникають нові джерела прямого фінансування природоохоронних заходів та проєктів [6, с. 37].

Під час подорожей туристи прагнуть не лише ознайомитися з природними та культурними особливостями країни, а й усвідомлюють необхідність збереження способу життя, який формувався протягом багатьох століть. У цьому контексті екологічні туристи виявляють підвищену увагу до проблем довкілля [7, с. 216], таких як охорона лісових масивів, водних екосистем та біорізноманіття. Водночас вони отримують можливість глибше дослідити самотню культуру та традиції місцевого населення, що сприяє формуванню міжкультурного діалогу та взаєморозуміння. Для представників громад екологічний туризм є унікальною платформою для презентації своїх культурних, історичних та природних ресурсів міжнародній спільноті, що сприяє підвищенню престижу регіону їх проживання.

Слід зазначити, що екологічний туризм є формою сталого туризму, яка передбачає відповідальне використання природних ресурсів з метою їх збереження, відновлення та раціонального управління наявними екосистемами. Реалізація екологічного туризму не потребує значних фінансових вкладень, проте водночас забезпечує високий економічний ефект, стимулюючи розвиток місцевої економіки, створюючи нові робочі місця та сприяючи підвищенню інвестиційної привабливості регіонів. Такий підхід до туризму сприяє

гармонійному поєднанню економічного зростання з охороною довкілля та підтримкою культурної самобутності громад.

Екологічний туризм у контексті української національної ідеї виступає важливим фактором соціально-економічного та культурного розвитку країни. Він поєднує збереження природних ресурсів із популяризацією національної спадщини, сприяючи формуванню у громадян та гостей України відповідального ставлення до довкілля та історично-культурних цінностей.

Завдяки розвитку екологічного туризму забезпечується додаткове джерело доходів для місцевих громад [8, с. 82], що сприяє підвищенню рівня зайнятості, утриманню молоді в регіонах та стимулює збереження традиційних форм господарювання. Водночас він створює умови для розвитку інфраструктури, покращення доступності регіонів та залучення інвестицій, що підвищує економічну привабливість територій та зміцнює їх міжнародний імідж.

Отже, екологічний туризм виступає інструментом культурної дипломатії, дозволяючи презентувати багатовікові традиції, звичаї та самобутню культуру місцевих спільнот, що сприяє формуванню національної самосвідомості та консолідації суспільства навколо ідеї сталого розвитку. Таким чином, екологічний туризм інтегрує економічні, соціальні та культурні аспекти розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Курепін В. М. Відновлення сфери агротуризму у післявоєнній відбудові сільських територій. Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності: глобальні виклики : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 1 квітня 2024 р.). Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2024. С. 47-49. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17468>.
2. Іваненко В. С. Історична та культурна спадщина Миколаївської області, як стратегія національної безпеки України // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 97-100. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9824>.
3. Ivanenko V. Technological load on the natural environment of the Mykolaiv region: problems, solution ways. Науково-практична конференція, присвячена Всесвітньому метеорологічному дню «На варті кліматичних дій» та Всесвітньому дню водних ресурсів «Вода для миру» (м. Київ, 22-23 березня 2024 р.). Київ, 2024. С. 146-148. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18868>.
4. Іваненко В. С. Екокроки для відновлення природи України після війни. Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.) / Міністерство освіти і науки України; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв: МНАУ, 2025. С. 88-90. DOI:<https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-27>.
5. Сухорукова А. Л. Відновлення ринку праці в Україні: регіональні аспекти. Моделювання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки : зб. тез II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 08-09 трав. 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 49-50. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17825>.
6. Курепін В. М., Іваненко В. С. Туризм під час воєнного стану: організація безпечного відпочинку. Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності: глобальні виклики : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 1 квітня 2024 р.). Харків

: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2024. С. 37-39. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17467>.

7. Іваненко В. С. Україна, війна, екологія. Чи знають громадяни західних держав про екологічні наслідки війни. Гірничі, будівельні, природоохоронні технології та екологія : тези Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. (м. Житомир. 12-17 травня 2025 р.). Житомир : Житомирська політехніка, 2025. С. 215-217.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21903>.

8. Сухорукова А. Л., Гаман А. С. Вплив глобалізаційних процесів на економічний розвиток і ринок праці в Україні // Інноваційна модернізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів : матеріали VIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, (м. Кременчук, 27-28 листопада 2023 року). Кременчук : КрНУ, 2023. С. 80-83. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16414>.

Мельник А.В.

*кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри
туризму, рекреації та регіонального розвитку*

Мельник Н.В.

*кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри
готельно-ресторанної та курортної справи
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

ЛОКАЛЬНА АВТЕНТИЧНІСТЬ ТА СУЧАСНІ ГАСТРОНОМІЧНІ ПРАКТИКИ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА УКРАЇНСЬКИХ КУРОРТІВ

У сучасних умовах розвитку індустрії гостинності особливого значення набувають інноваційні підходи, спрямовані на формування унікального досвіду для споживачів. Серед них вагоме місце посідають гастрономічні практики, які стають не лише елементом сервісу, а й ключовим інструментом підвищення конкурентоспроможності курортних територій, вагомим чинником формування бренду дестинації, підвищення лояльності споживачів та сталого розвитку регіонів.

Вітчизняні курорти мають значний потенціал для розвитку власних гастрономічних концепцій, які поєднують локальну автентичність із сучасними тенденціями гастрономії – зокрема, сталим споживанням, food-дизайном, farm-to-table моделлю та використанням цифрових технологій у сфері обслуговування. Імплементация таких світових практик є вимогою часу для українських курортів, і зумовлена не лише зростанням запитів гостей на автентичний та емоційно насичений досвід, а й потребою у підвищенні економічної стійкості курортів, диверсифікації пропозицій та формуванні впізнаваного гастрономічного бренду [1].